

PRZEMIANY W ARCHITEKTURZE I WYPOSAŻENIU WNĘTRZ DREWNIANYCH CERKWI UNICKICH NA PODLASIU

Posted on 10 lutego 2026

Monografia Anety Kułak jest pierwszym tak obszernym, całościowym opracowaniem poświęconym drewnianym cerkwiom unickim na Podlasiu w okresie trwania unii brzeskiej (1596–1875). Książka stanowi uzupełnioną i poprawioną wersję rozprawy doktorskiej, obronionej w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk, i jest oparta na wieloletnich badaniach archiwalnych oraz terenowych. Autorka analizuje procesy przemian architektonicznych i artystycznych zachodzących w podlaskich cerkwiach na styku tradycji Wschodu i Zachodu. Szczególną uwagę poświęca zjawiskom latynizacji liturgii oraz okcydentalizacji sztuki cerkiewnej, które prowadziły do stopniowego przejmowania wzorców Kościoła rzymskokatolickiego – zarówno w bryłach świątyń, jak i w ich wyposażeniu wnętrza.

Publikacja omawia m.in.:

- techniki i materiały stosowane w drewnianym budownictwie cerkiewnym,
- tradycyjne formy architektoniczne cerkwi unickich oraz ich ewolucję,
- ikonostasy, ołtarze, ambony, tabernakula, organy i inne elementy wystroju,
- wpływ reform kościelnych i uwarunkowań historycznych na wygląd świątyń,
- losy cerkwi po kasacie unii i ich dalsze przekształcenia.

Integralną częścią książki jest obszerny katalog cerkwi unickich województwa podlaskiego – zarówno istniejących, jak i nieistniejących, znanych jedynie z przekazów archiwalnych i ikonografii – uzupełniony mapą rozmieszczenia obiektów.

Publikacja łączy wysoki poziom naukowy z klarowną narracją i bogatą dokumentacją źródłową. Stanowi ważne opracowanie dla historyków sztuki, architektury i kultury, badaczy dziejów Kościołów wschodnich, konserwatorów zabytków, a także wszystkich zainteresowanych dziedzictwem kulturowym Podlasia i problematyką pogranicza kulturowo-religijnego dawnej Rzeczypospolitej.

Tytuł: Przemiany w architekturze i wyposażeniu wnętrza drewnianych cerkwi unickich na Podlasiu

Autorka: Aneta Kułak

Redaktorka prowadząca: Maria Wierchoś

Redakcja: Jacek Błach, Anna Marchewka

Korekta: Aleksandra Kalinowska

Projekt graficzny: Janusz Górski

DTP: Krzysztof Gotowicki

Wydawca: Narodowy Instytut Dziedzictwa
Rok wydania: 2025
Miejsce wydania: Warszawa
ISBN: 978-83-68253-39-9
Wydanie: papierowe